

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegben is. Jelíges levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

A TISZAPOLGÁRI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG nagybeteg metszője he lyettesítésére ideiglenes minőségben és bizonytalan időre alkalmazandó met- szőt keres, a ki egyben jó előimádkozó is. Három elismert orthodox korifeus igazolványával képesített egyének küldjék be kellően felszerelt ajánlatu- kat *Schwarz Samuel* hitk. elnökhöz, Tiszapolgárra (Szabolcs megye).

AZ ABAUJSZÁNTÓI ORTH. HITKÖZSÉG a főünnepre kel- leses hangú, erőteljes, *báál műsaf jóré somájim* előimádkozót keres. Próba előadásra csak meghívottak bocsáttat- nak. Fizetés megegyezés szerint.
Stern Antal *Fried Menyhért*
titkár. elnök.

A MISKOLCI SZEFÁRD IMA- EGYESÜLET az ujonnan épített női és férfi rituális fürdő bérbeadására 2000 pengő óvadék mellett pályázatot hirdet. Feltételek *Klein Sándor* elnök- nél, Buza tér 19., megteudhatók. Ajánlatok szeptember 1-ig adhatók be.
Szefárd Imaegyesület.

מודעה רבה לאורייתא
השמש יצא על הארץ: כאור מבחן
(ספר דרש) הרש והושב: במלי דאגרה
על ה' חומשי תורה: מלוקט משופרי שופרי
גדולי המתכרים עיד פירדס: שמונים עמודים
הלך בראשית יצא לאור 1/8 ביוניען. והגני
מוכן לשלוח עיי בי דואר ס' הניל הכן לכל
בני נילי ואנשי מעשה הנודעים לי למקומותם
בשמותם: מביה הדום היר אברהם יצחק פ"מ
דעווא. ומשעק יהי לופה בתוך ה' לשלוח
בזה מחירו פענע (א). ומשום אל תשכן
באהלך עולה לבלתי תת מחירו המעט מעור
הוא. ושלח ימעל במעות הקדש של מעשר
שנדפס מהם, ישלחו ה' בחורה לבעל המחבר
או ימכורו לאחר ולשלח מחירו בטה, וכל
מי ומי שוקבל שנים מהם או עבור עצמו
והבי להרב הני במקומו וכדומה:
TAUB MÓR metsző, Nógrádkálló

LAURANA Abbázia mellett **Pensio Weiss** Elsőrangú
szigoruan orth. כשר. **szigoruan orth.** család
ház.
Közvetlenül a tengerparton. Nagy balkonos szobák gyönyörű kilátással. Elismert,
kítűnő magyar konyha. **Napi pensio 25 lírától.** Kívánatra prospektus.

MAGAS TÁTRA! TÁTRALOMNIC!
Szigoruan orth. כשר. pensio, hízó- és fekvő kura. — Magyar vendégeknek 10% en-
gedmény. — Felölt leányok kíséret nélkül felvételnek. — Egész éven át nyitva.
SCHREIBER MÓR, TATR.-LOMNICA, BUGSCH-VILLA

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasa-
ságokat Nagy Jenő, Rákóci ut 57/b. Te-
lefon. Cég nélküli levelezés.

LÓWINGER SAMUEL Kaba. Házasság-
közvetítő. *Biztos eredmény!* Válaszbélyeg
MEISELS házasságokat legdiszkrétebben
közvetít. Tálliszszövőde, könyvkereskedés,
Rombach utca 8. (A Rombach templom-
mal szemben.)

HÖLGYEIM! 30 éves vagyok, jelenleg
egyik dunántúli nagyobb városban egy
fűszernagykereskedőnél már hosszú évek
óta, mint üzletvezető működöm. Ezton
őhajtanék ismeretséget kötni, házasság
céljából. „Szorgalmas” jelige.

KERESEK negyedik kereskedelmista leá-
nyom részére, lehetőleg az Alkotmány
utca közelében, kimondott orthodox csa-
ládánál teljes ellátást. „Orthodox” jelíges
ajánlatokat e lap kiadóhivatala továbbít.
ORTHODOX családnál két diák teljes
ellátást, esetleg lakást olcsón kaphat.

Blau, Dob utca 32. Orthodox iskolával
szemben.

BENŐSÜLESRE keresek 25 év körüli
vallásos böchert. Kimerítő ajánlatokat
„jó üzlet” jelígre kérek.

KERESEK orthodox gyermekszertető fa-
lusi mindenesleányt, ki fejni is tud. Stern
Jakabné, Ujfehértó.

ELLÁTÁST, orth. kősert, kaphat leány,
vagy fiu. Központi fűtés. Kemény, Nép-
színház utca 20.

HITOKTATÁSRA teljes ellátással vállalo-
k 1—2 fűt. Selinger Mór hitoktató,
Budapest, Kertész utca 48.

KERESEK megvételre, jó karban levő vil-
nai saszt. Cim a kiadóban. (Válaszb.)

VÁROSI tanító férjhez adná szép, fiatal,
jólnevelt leányát. Cim: „Szerencse” je-
ligére a kiadóba.

KERESEK 4—5 gyermekhez, szigoruan
vallásos fiatalembert, ki elemít, polgárit,
chümis-rasi, gemöre-tajszefeszt képes
tanítani, és az osztályokról sikeresen
vizsgáztatni. Bizonyítvány másolatokat,
igény megjelölésével kérek. *Donáth Vil-
mos*, Tét (Győr megye.)

JÓ házból való fiu tanoncnak felvétetik.
Oberländer Lázár üveg- és porcellánke-
reskedés, üvegező és képerkeretező, Uj-
pest, Szent István tér 16.

ÖZVEGYASSZONY, gyermek nélkül,
vallásos, férjhez menne. Levelek „Házias
60” jelígre a kiadóba.

ÉTKEZDE orth. kóser, Sopronban meg-
nyit. Máj Simon, Várkerület 90.

SZÉPEN berendezett szoba, fürdőszoba-
használat, 2 iskolásgyermeknek, vagy
fiatalembernek, esetleg kosztal kiadó.
„Fiatal rabbicalád” jelige.

WIENER ש"י (Ajr hagónüz) jó karban,
eladó. Érdeklődni: Főrabbi, Ökörító.

MEGVÉTELRE keresek egy kifogástalan
jó állapotban levő kóser *széfer tórá*t kö-
zépnyagságban, nem nagyon régi készí-
tésűt. Ajánlatok az árak megjelölésével a
szerkesztőséghez „Tóra vevő” jelígre
küldendők.

27 ÉVES orth. vaskereskedő megfelelő ho-
zománnyal nősülne. „Lehetőleg karcsú”
jelígre, válaszbélyeggel.

TÁRSAT, TÁRSNÓT keresek, biztos
megélhetést nyújtó üzlet alapításához.
„Jó üzlet” jelígre.

FELSŐKERESKEDELMI érettségivel,
molnár szakkönyvvel, 28 éves, nős ortho-
dox, könyvelést, héber tanítást, vagy
bármilyen munkát olcsón vállal. Weisz
Jenő, Pápa, Bástya utca 12.

RABBIKÉPESÍTÉSSEL jó előimádkozó,
baromfimesztő, hitoktató, kis családdal
állást keres. „Szerény” jelige.

GYAKORLOTT okl. tanító menne vidékre
polgári vagy középiskolai magántanítók
előkészítésére. Fizetés megegyezés szerint.
Esetleges megkeresések „Kítűnő német és
héber” jelígre kéretnek.

ÁLLÁST VÁLTOZTATNÉK; nagyon
szerény igényvel. Rőfös, divat és fűszer-
szakmában 8 éve dolgozom. Cim válasz-
bélyeggel a kiadóban.

HETI 40—50 P *biztos kereset.* Keresek
oly megbízható, agilis, kerékpározni tudó
fiatalembert, aki ostromszíjgyáram részére
utazna. *Singer Lázár, Szilsárkány.*

ÜRESEDÉSBE levő, jól jövedelmező
falusi orthodox *sajchet*-állást oly 30 éven
felüli fiatalemberrel vagy gyermektelen
özvegyemberrel kívánom betölteni, ki
unokanővéremet hozománnyal feleségül
veszi. Kitanult metsző előnyben. „Jó
parnószó és hozomány” jelige. (Válaszb.)

JÓL bevezetett cipészüzlet betegség miatt
eladó. *Grosz, Kisdiófa utca 3.*

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.
Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: **Groszberg Lipót** ז"ל
Szerkesztőség és kiadóhivatal: **BUDAPEST, VII. KERTÉSZ UCCA 48.**
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791-
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P.)
Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

Holczer főkantor hirtelen elhunyt (Tudósítás a 3. oldalon)

A genfi zsidó konferencia után

A Genfben összeült zsidó konferen-
cia három napig tárgyalt. A delegátu-
sok meghallgatták a különféle referen-
tumokat, amelyek a világszerte meg-
nyilatkozó antiszemitizmusnak a zsi-
dóság lelki, szellemi és különösen gaz-
dasági érdekeire való romboló hatását
domborították ki. Elfogadásra került
egy határozati javaslat, amely a zsidó
világkongresszust állandó intézménnyé
akarja kiépíteni demokratikusan vá-
lasztott kiküldöttekkel s ennek előké-
szítésére két év múlva még egy. kon-
ferenciára hívják össze.

A konferencia vezetősége olyan
volt, hogy előre lehetett látni, hogy
a világszidóság megjelenésére nem
lehet számítani. A mozgalom irányí-
tói Amerikában élnek és így nincs
meg a teljes érzékű ahoz, hogy egyes
országokban a zsidóság helyzetére vo-
natkozólag minő sok szempontot kell
tekintetbe venni, ha a fórumon be-
szélni akarunk róla. Ettől eltekintve a
konferencia prominens vezetője, Ste-
phen Wise, aki Budapestről a Holló
utcából indult el amerikai életpályá-
jára és most a legszélsőbb amerikai
reformzsidóság irányának szószólója,
mint hitszónok és emellett a cionista
kongresszusok egyik vezérszónoka.
Mindkét minősége elidegenítőleg ha-
tott, ugy a konzervatív vallásos, mint
a nem-cionista neológ rétegre.

De vessük fel a kérdést: *miért nem
tették félre az elvi világnézeti akadályo-
kat, amikor a zsidóság egyetemes
ügyének hasznáról van szó?* A felelet
nem nehéz. Mert a felelet csak az le-
het: ilyen konferenciákkal nem lehet
a zsidóság sorsán enyhíteni. Elvi de-
klarációkat lehet tenni, meghatóan le-
het ecsetelni a nagy zsidó goliszt, be

lehet mutatni az antiszemitizmus ron-
csoló hatását a zsidóság testére, élénk
színekben meg lehet festeni a jövő
feladatait, *de termékeny tett nem igen
fakad az ilyen összejövetelekből.* Ezt
nem kárörömmel kell megállapítani,
hanem mély szomorúsággal, amely a
mai viszonyok megértéséből szűrődik
le. Látjuk a Népszövetség esetében,
hogy az önmagukban véve nemes,
világboldogító törekvések légüres tér-
ben mozognak, ha nincs a megvalósi-
tásukhoz való anyagi s fizikai hata-
lom. A hatalom joga mellett a jog ha-
talma eltörpül. Ha ez, általános törek-
vésekre áll, hát még mennyire igaz ez,
amikor a zsidóság ügyéről van szó, hi-
szén a zsidóság mögött egy földi ha-
talmat támogatása sem áll. Az *Alliance*
egyideig azért tudott a 60—80-as
években sikereket elérni Kelet Európá-
ban, Törökországban a zsidóság hely-
zetének javítását illetőleg, mert mint-
egy függelék volt a francia külpoli-
tika akkori irányának.

Anyagi, politikai erő-hátvéd hiá-
nyában a zsidóság összefogása politi-
kai és gazdasági helyzetének megja-
vítására az összes országokra kiterje-
dőleg sohasem valósítható meg. Ezt a
vallásos zsidó az i'teni gondviselésre
bizza, amely nem szunnyad s nem al-
szik, amikor Izráel fennmaradásáról
van szó. Amit a nem-vallásos zsidó-
ság e téren szervezkedés által el akar
érni, az — sajnos — csak szép fan-
tom, nemes utópia. A zsidó diaszpóra
széttagoltságából következik, hogy a
zsidó egyetemes érdekek csak a vallás
és a szellemiek vonalán keresendők. A
többi érdek csak részleges, országok
szerint különböző. A világkongress-
zust előkészítő konferenciának talán

lesz annyi haszna, hogy minden ország
illetékeseit figyelmeztesse kötelessé-
geikre a zsidó közösségük iránt. Külső
erőnk nincs, a kiabáló szó nem használ,
igy tehát „*besivó vonáchász tivoseün*”
a megtérésben s a higgadtságban van
Izráel megsegítettése; „*behaskét üva-
bitcho szihje gevüráschem*” szívós
csendben s a jobb jövő reményében
kell a zsidóságunk szőlőjét megmun-
káljunk.

A genfi konferenciáról az alábbi
részletes tudósításunk számol be:
Augusztus 14-én nyit meg a genfi
Faubourg-palotában az u. n. zsidó „világ-
konferencia”. Kb. 100 delegátus volt je-
len különböző országokból és 300 vendég.
*Magyarország nem képviseltette magát a
konferencián.* A tb. vendégek sorában he-
lyet foglalt a Népszövetség tudakozóosztá-
lyának egy képviselője is. A konferencia a
cionista *Amerikai Zsidó Kongresszus* bé-
lyegét viselte magán már azáltal is, hogy
az utóbbi elnökei: dr. Stephen S. Wise, ill.
Deutsch Bernhard (Newyork) elhőköltek
a világkonferencián. A befutott üdvözlő
táviratok közül *Borah* amerikai szenátor,
az Egyesült Államok külügyi bizottsága el-
nökeinek sürgönye emelendő ki.

Dr. Stephen Wise nyitja meg a konfe-
renciát. Üdvözlő beszédében „a zsidóság
i'teni vezetőiről, Mózesről Herzlig” beszél.
Miután Genf és a Népszövetség iránti bi-
zalmának kifejezést ad, a zsidóság világ-
helyzetével foglalkozik. Igazi tolerancia
uralkodik — ugymond — Amerikában,
ahol, az Európában növekvő antiszemiti-
zmus által készitette, zsidó-keresztény szö-
vetségeket alakítottak a fajgyűlölet lekü-
zdésére. Németországban is, reméli, a *Göthe*
és *Schiller* géniusza a Hitler-szellemet
előbb-utóbb le fogja győzni.

Deutsch Bernhard sajnálja, hogy több ország nagy zsidó szervezetei elutasították a konferencián való részvételüket. Ennek dacára, beszéde további folyamán, a konferenciáról, mint 12 millió zsidó képviselétől beszél...

Dr. Goldmann Nachum (Berlin) erősen elítéli a konferenciától távolmaradó zsidó szervezeteket. Szerinte, az ellenségektől való aggodalmom, mely czekek a konferenciától távol tartja, mint a gettófélelem utolsó maradványán kell átélni.

Az esti ülésben dr. Mayer Ebner (Csernovicz) a zsidók helyzetéről Romániában beszél. Cuza — ugymond — nem azonos a román néppel. Dr. Schmorak, a keletgalíciai cionista párt elnöke a lengyelországi helyzetről referál. Georg Kareski a németországi antiszemitizmusról beszélve, hangsúlyozza, hogy a jelenlegi kormány el van ugyan tőkélve a zsidókat megvédeni, de hogy mit hoz a holnap, azt sötét köd borítja. Gazdaságilag teljesen tönkrement a német zsidóság. Az összes szónokok egy zsidó világtalálkozó egybehívását javasolják, mely egy egységes zsidó politika alapelveit legyen hivatva megteremteni.

A hétfői ülésben M. Dizengoff telavivi polgármester, dr. Jochelmann (London), dr. Federbusch (Helsingfors) és J. Naidits (Párizs) beszéltek, majd E. Mazur, a varsói hitközség elnöke a kongresszus legfőbb feladatául a gazdasági felelősséget és a zsidó pártharcok kiküszöbölését jelölte meg. Ugyancsak a belső zsidó ellentétek leküzdéséről beszélt dr. J. Hellmann (Riga) és M. Goldstein (Párizs), majd Leo Motzkin, aki a konferencia tanácskozásainak legnagyobb részén elnökölt, tartott nagy beszédet a németországi zsidóság helyzetéről és a zsidógyűlölet elleni önvédelem megszervezésének szükségességéről. Zwi Aberson (Genf) a kongresszus általános zsidó és demokratikus jellege mellett száll síkra. Jaeger (Lemberg) a lengyel zsidó gazdasági körök csatlakozását jelenti be a kongresszushoz, majd Jiczhak Grünbaum emelkedik szólásra és a kongresszus alapfeltételként jelöli meg a zsidókérdés cionisztikus megoldását Palesztina felépítésén keresztül.

Az éjszakai gyűlésben M. Jarblum (Párizs), dr. Spiegel (Lemberg) a galíciai szövetkezeti egyesületek részéről, rabbi Yolles

(Filadelfia), Z. Tygel (Newyork), L. Recanatiu a szaloniki zsidó hitközség, Rafael Landau a krakkói zsidó hitközség és A. Volsky (Párizs) vettek részt az általános vitában. Végül dr. Nachum Goldmann tartott nagyszabású beszédet.

Kedden ért véget a konferencia. A záróülésen dr. Stephen Wise összegezte a konferencia munkáját és kiemelte, hogy a zsidóság mai helyzete parancsoló szükségessé teszi a zsidóság világtalálkozójának megalkotását. A genfi konferencia magáévá tette az amerikai kongresszus javaslatát és elhatározta a zsidó világtalálkozó összehívását és megtette a szükséges intézkedéseket annak előkészítésére. Határozati javaslatot fogadott el a zsidóság politikai, gazdasági és szociális érdekeinek organikus védelme ügyében. A határozatok második része pedig az antiszemitizmus elleni harcra vonatkozik és ebben a tekintetben Tedeschi professzor javaslatát vette alapul egy nemzetközi konvenció irányában.

Orth. ifjak nyaralása

Közel két hónapja annak, hogy a budapesti Tiferesz Bachurim lankadatlan, lelkes munkája és az orthodox hitközség nemesszívű vezetőségének és tagjainak páratlan áldozatkészsége megnyitotta a nógrádberceli üdülőtelep kapuit az egyesület 30 sápadt, testben, lélekben kimerült tagja előtt. 30 fiatalember került a poros, füstös városból, erdővel borított, hegyövezte gyönyörű, vadregényes vidékre.

És itt, távol a nagyváros zajától, forgatagától, a csodás I'ten végtelen nagyságát és bölcsességét hirdető természetben, ahol a felnőtt lelket is áhítat fogja el és fogékonyvá válik minden szép és jó iránt; itt csepegtetik az ifjú lelkebe az igaz hit és vallás csiráit. Azok az ifjak, akik nem részesültek azon I'teni kegyben, hogy jesivába mehessenek itt szerezhettek némi fogalmat az igazi vallásos életmódról. Ezen életmód jellemzésére nem tartjuk érdektelennek egyik T. B. tag levelének részletét közölni.

— Az első Sabbosz! Péntek délután mosdás és átöltözés után egybegyűlünk Bészhamidrosunkba és egy pattogó

chószid-dallammal elénekelt „Lecho dajdival” fogadjuk a szent Sabboszt. Befejezzük az imádkozást és szellemi vezetőnk rákezd a „Sabbosz sóljaim ümvojroch” eléneklésére. A fiúk összeszenéznek. Szokatlan nekik a dolog, ilyesmit még nem igen láttak. A meglepetést azonban csakhamar tetszés váltja fel és az „Ésesz Chájil”-t már az egész társaság együtt énekli. A hangulat egyre emelkedik, egymást váltják a jó fogások és a gyönyörű zemiészok. Midőn vége volt a vacsorának, a „vétéher lóvénü” dallama mellett olyan kórtáncra kerekedik a társaság, amilyen csak igazi „chószid-asztalnál” látható. Schwartz Herman urnak, aki tisztán altruizmusból vállalkozott e nehéz szerepre, sikerült a fiuknak megmutatni, milyen az igazi Sabbosz. De azt is megtanultuk, hogyan él a zsidó hétköznap. Ezt azonban már nem lehet leírni. Látni kell azt, amint a társaság minden tagja ügyel a rituális szabványok legapróbb részleteire is, a reggeli kézmósától a hálósapkáig.

Végefelé jár már a nyár. Még egy-két hét és lassan-lassan hazafelé tartanak a nyaralók ki-ki a maga nyári élményeivel. Hazafelé tartanak nemsokára a T. B. ifjú tagjai is piros, telt arccal, frissen, egészségesen, nyári élményeikkel lelkükben, oly élményekkel, melyek egy egész életre szólnak és hangtalanul is, pusztá megjelenésükkel harsognak a szózatot:

Szülők gondolatok jövőtökre! Ha gyermekeiteket szeretitek, ha azt akarjátok, hogy igaz zsidók maradjanak küldjétek őket a T. B.-be!

— A RABBIK MEGTÁMADÓI ÖNGYILKOSOK LETTEK VARSÓBAN. Varsó elővárosában Pragaban a multkor a katonai kóser konyha a 10 éves jubileumát tartotta, amikor az ünneplésen több tábori rabbi résztvett, többek között Frenkel ezredes-rabbi. Az ünnepség után egy néhány suhanc megtámadta őket, a rendőrség kettőt lefogott s leigazolt. Most lett volna a tárgyalásuk. A tárgyalás előtti napon azonban mindketten veronállal megmérgezték magukat és bucsulevelükben azt írják, hogy belátták, hogy rendkívül súlyos bünt kóvettek el a rabbi hántalmazásával s tetűket halálukkal akarják megengesztelni.

SZOMBATHELYEN
legtöbbször és legelőszöbben
étkezhetik

Einhorn Simon orth. vendéglőjében
Erzsébet királyné-utca 5. sz.
Étkezési és pontos kiszolgálás. Lakodalmak jutányosan vállalt

Holczer Lipót budapesti orth. főkántor

„Váthi l'ével kinajri, veigovi l'kajl bajchim — gyásszá lett hárfám s hangszerem sírok szavává”.

A Szentírás kesergőjének e szava ime valósággá lett. A budapesti orthodox hitközség Kazinczy utcai templomának közszeretnek örvendő, népszerű főkántora: **Holczer Lipót**, hirtelenül itthagya földi ténykedésének színterét s lelke felemelkedett a menynevi szférákba, ahol I'ten trónjának szolgálattevői zengik a Mindenható előtt a *kedüsót*, amelyet oly utólréhetetlen vallási művészettel s bensőségességgel, a hallgatók szívét felemelve az áhítat szárnyán, elimádkozta, elkönyörögte, elsírta és elénekelt szombatonként s ünnepnapok hangulatában. És ha az első *Czijaín-költemény (Czijaín hálaí szisáí)* szerzője: *Je-hüdo Halévi* úgy érezte: „*áni kinajr lesirojich* — hárfája vagyok én a te dalaidnak”, ugy ezt Holczer főkántorról el lehet mondani a szó legnemesebb értelmében. I'ten gyönyörű hanggal áldotta meg s ő ezt a tehetséget teljesen a szentség szolgálatába állította, *hárfája lett a hamisítatlan zsidó melódiaíknak*. Megvalósította a bölcsék előírását és magyarázatát: „*Kabéd esz Hasém méhajnichó*... tiszteld I'tent minden tehetségeddel, torkodból fel-emelkedő énekel is”.

Tizenkét évig állt a hitközség szolgálatában Holczer Lipót, addigi aba-ujszántói chazon. S nehéz örökséget vett át *R. Nöte Arje Holczer*, amikor alig 3 év előtt a budapesti orthodox hitközség *R. Dóvid Hartmann* z. l. utódjává választotta. Oly férfiu után következett, akit egyértelműen az ország legkitünőbb művészi képzettségű orthodox chazon-jának tartottak, orthodox chazonnak, *nemcsak művésze, előadása tradicionális volta miatt, hanem őszinte, mély vallásossága, valamint feddhetetlen vallási életmódja következtében*. Holczer nőtt a feladatával, művelte magát s rövidesen „*kedüsöd lohem klé sir*” Dávidhoz hasonlóan, *R. Dóvid Hartmannhoz méltóan* hangzott az ének és egy-egy *tal-bencsolásnál*, egy-egy *gesem-imánál*, minden *rajs-chajdes* előtti szombaton az orthodox templom színiültig megtelt.

S most a hárfá gyásszá lett, az I'ten áldotta énekes lezárta ajkait, „*vehé-íli sirajs sz háhéchal*” a szentély dalai sírámökká váltak. Oly fiatalon, alig 46 éves korában elhunyt hirtelen, itt-hagyva özvegyet és négy (köztük 3

kilenc—tizenegy éves) árvát.

Elment akkor, amikor készülődött arra, hogy mint igazi hithü *séliach cibür*, a községnek I'ten elé álló küldöttje a félelmetes szent napokon az egész gyülekezet életéért és *parnósó-jáért* könyörögjön. Hányan fognak ő reá gondolni, amikor a nagy ünnepeken imádkozni fogják: „*veszichajv esz g'zár dinom* — beírod végzetűk elhatározását” s visszhangzik lelkükben az a mély megindultság, amellyel a szavakat a megboldogult ismételte, s hányan fog a szíve vélesajogni abba, hogy számára oly váratlanul, oly vilámszerűen, oly megrendítő hirtelenséggel következett be a *n'íló*.

Hogyan következett be a haláleset

Holczer főkántor a főváros melletti Budakeszin nyaralt családjával. Kedden bejött Pestre, hogy a *jomim najroim*-ra a kórus ügyében intézkedjék. Este kiment Budakeszire s még semmi baja nem volt. Nyugovóra térése előtt 11 óra felé, hirtelen rosszul lett fogva el, szivgörsöket kapott. Elhatározta, hogy doktorhoz megy hön szeretett hitvese kíséretében. Az utcán azonban hirtelen jáikialtással összeesett s nyilván szivszélhűdés egy

Mély megrendültséggel kísérik utolsó útjára mindazok, akik jó szívét, szolgálatkészségét, szerény lényét ismerték és szerették. Hallgatói mélabus hálával gondolnak reá. Hitközsége elvesztett egy kifogástalan első-rangu *s'liach cibürt*, aki elhunytával valóban nagy ürt hagyott hátra. Meghajolva a végzet döntése előtt felemelkedik a szív a „*K'él molé ráchmim*”-hoz, ahoz a Mindenhatóhoz, akit az elhunyt oly szívbemarkolóan aposztrofált gyászesteknél — s kér Holczer Lipót hozzátartozóinak vigaszt és erősítést, a megdicsőült *s'liach cibür*-nek pedig jusson béke, nyugalom, a *s'chinó* szárnyai alatt.

pillanat alatt kioltotta az erős férfiú életét. Az orvos már csak a beállott halált — mely éjjel fél 12-kor történt — konstatalhatta. A Budakeszin tartózkodó pesti orthodox balbatim már hiába lettek fellármázva: „*pisz'aim bó hásaíddé*” pillanat alatt végezte el küldetését a halál angyala... Feleségének s gyermekeinek íaveszékeltése leírhatatlan... Egyik pillanatról a másikra elvesztették váratlanul. diszüket, koronájukat, *mindenüket* **יהוה ירחם**!

A hitközség gyásza

Szerdán reggel villámgyorsan terjedt el az egész városban a gyász híre. Senki nem akart hitelt adni a hiób-hirnek, hiszen még kedd este látták a templomban az életerős férfiut. „*Hén ajd hájaím gódaíj*”, fiatal kora és egészséges arcvonásai az élete delén álló férfiuak még több évtizedes életet jeleztek. „*Laj és sz héoszéí*” senki nem gondolhatott arra, hogy néhány óra múlva a Mindenható magához szőlítja őt, „*háskü hácaíj*”, s hogy árván maradt családjáról, nyájáról, kis gyermekeiről gondoskodni kell...

A lehetetlennek hangzó katasztrófa-hír azonban sajnos megerősítést nyert s a hitközség alábbi sorokban tudatta a hívőkkel a megrendítő esetet:

בּוּדאַפּעשטער אויפֿ אַרמױ. יױ. נעמײַנער

חבל על ראבדין!

הרבני מויה ר' נמע ארני האלצער ויל חון ושליח צבור דקהלתנו אינגה כי לקח אותו אלקים! הלוי תהיי ביום ה' פרשת ראה בשעה 11 מכות החיים החדש.

וה יגודו פרצות ישראל ברהמים אמן.
אקרױט דקהל עדת יראים
אױטהאראקסען. בּוּדאַפּעשט
Szerda este a hitk. elnök távollété-

„FAVORIT”
fest, mos, tisztít
Budapest, VI. Paulay Ede-u 51
Szombaton zárva.
Értesítésre házhoz küldök.

**Hat. eng. villanyberendezési
és műszaki vállalat**
KATZ LIPOT
Budapest, VII., Dob utca 24.
Telefon szám: 44—1—56.

MAGAS TÁTRA! TÁTRALOMNIC!

Szigoruan orth. **נשך** enyók, hízó- és fekvő kura. — Magyar vendégeknek 10% engedmény. — Felnőtt leányok kíséret nélkül felvételnek. — Egész éven át nyitva.

SCHREIBER MÓR, TATR.-LOMNICA, BUGSCH-VILLA

FIGYELMEZTETÉS.

Több cég érdeklődésére, mely saját- és turófélekkel foglalkozik és orth. kóser árura reflektál, alulírott ezennel a t. c. közönség tudomására hozom, hogy városunkban csakis a **Központi Tejcsarnok, Trattner Márkus** cég áll az orth. rabbiág felügyelete alatt.

SÁTORALJAUJHELY.

DICK HERMANN
sátoraljai helyi orth. rabbi

A főkántor utolsó utja

Röviddel 10 óra után megindult az autók áradata az új orth. temető felé. A hitközség két nagy autóbust állított a kegyelettevők rendelkezésére, de a közönség legnagyobb része villamoson tette meg az utat Rákoskeresztúrra. Óriási gyászoló közönség gyűlt egybe. Ott láttuk Frankl Adolf felsőházi tagot, a hitközség előljáróságát *Deutsch Géza* alelnök vezetésével, a chevra előljáróságát, a választmányt; a hitközség hivatalnokai karát *Löffler Henrik* és *Pápai Manó* főtitkárokkal élükön, stb. stb. A pesti izr. hitközséget *Epler Sándor* főtitkár képviselte.

A heszpedek

Mély megilletődéssel lépett 11 órakor *Susmann Viktor* rabbi a koporsó elé s elzokogja Jirmijóhü prófétával: „*mávilgisi élé jógaiv oláj libi dávoj*” a nagy csapás fölötti szívfájdalmát. Majd *Jechezkel*lel aposztrofálja az elhunytat, kinek imáján keresztül „*kajl kánfé hák'ruvim*” a hitközségi tagok fohásza a magasabb régiókba eljutott. A hetiszidra szavaival „*háánék táánik laj*” jelzi, hogy a hitközség bizonyára nem fog megfelelni a hátramaradottakról.

Steif Jonathan rabbi a gyermekek bánatát enyhítendő, a hetiszidra szavait idézi: „*Bónim áttem láhásem Elajkéchem*...” Óriási, kimondhatatlan a fájdalomatok, de ne felejtsetek el, hogy van még egy apa „*bónim áttem láhásem*...” mindnyájunk atyja, az „*ávi jescajnim vedáján álmónajsz*” árvák és özvegyek istápolója, aki nem hagy el benneteket... A talmud szerint a *bész-din* az árvák gyámolítója. Reméli és elvárja, hogy a hitközség a megdicsőültnek legidősebb, 23 éves fiát, aki kitűnő jesivobóchür tovább képeztesse a hitközség-

nél elhelyezni fogja. A katasztrófa — ugymond — az egész hitközséget érinti, „*jescajnim hojinü*” elárvtunk, elment tőlünk azon nemes, jólelkű férfiú, aki imáinkat közvetítette. A tragikus eset szolgáljon intésül, hisz bölcseink szerint, ha a selách cibürrel baj esik („*toó*”), akkor „*szimon rá lesajlehoi*” kedvezőtlen jel ez a községre — *chálilo*. Tehát: „*Vedovástó vechokártó hétév*” kutassunk tetteink után, nem-e a mi hibáink miatt szőlította őt el tőlünk az Örök-kévaló.

Klein Márkus előljáró a hitközség, valamint a saschevra nevében bucsuztatja. Szívemarkolóan eseteli: az elhunyt nagy vallásosságát és szeretetreméltóságát. „*Bász ámi chígrí szák*.” Mindnyájunk katasztrófája ez az eset. Majd kijelenti, hogy a hitközség természetesen gondoskodni fog a hátramaradottakról.

Dr. Abrahamsohn chevrafőtitkár a chevra nevében mond magassármialásu heszpedet s megemlíti, hogy „*bemichár kevorénü kvajr ess mészechó*” a chevra diszírhetelt ajánlott fel a megdicsőült részére.

Szem nem maradt szárazon, amidőn a fiú, *Berl*, az *Éché-sirámmal* elzokogja: „... *habitü ú'ü im jés máchajv kemáchajvi* — nézzétek hiveim, létezik-e bajomhoz hasonló”, itt maradtunk árván hirtelenül, beteges édesanyánk özvegye. Fogadalmat tesz, hogy mint elsőszülött, feladatának tekintti kis öccsét jesivában taníttatni s odahatni, hogy édesatyja szelleme továbbra is *éljen* közöttük.

Bernath Sámuel kántor megrendítő *k'él molé rachamim*-imája mellett hantolták el a drága halottat, *Hartmann Dávid* z. c. l. sírja közelében. תנצבה

Laurana Abbázia mellett **Pensio Weiss** szigoruan orth. כשר Elsőrangú családi ház.

Közvetlenül a tengerparton. Nagy balkonos szobák gyönyörű kilátással. Eismert, kitűnő magyar konyha. **Napi pensio 25 lírától.** Kívánatra prospektus.

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót, menórát, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat.

Heiden Leó

ékszerésznél.

Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10. Saját üzem. Szombaton zárva Gyári árak.

Az orosz golüszból

— Rabbik a börtönökben —

Oroszországban nem annyira a zsidó embert, mint a zsidó vallást üldözik. Az ottani képtelen helyzetre semmi sem jellemzőbb, mint hogy a nagyobb orosz börtönökben nem kevesebb, mint 856 rabbi slynlódik.

Ez azt jelenti, hogy ezek közül a fele elpusztul, a másik felét részben agyonlövöik, részben Szibériába deportálják. Hogy itt kizárólag vallásellenes üldözésről van szó, az bizonyítja, hogy e mártír rabbik sorsa azonnal jóra fordulna, ha résztvennének a vallásellenes liga mozgalmában.

Lengyelországban megfordítottan áll a helyzet. Ott a vallást nem bántják, ellenben a kompakt tömegekben élő milliós zsidókat gazdasági intézkedésekkel éhhalálra kárhóztatják.

Ami ott történik, ahhoz képest a spanyolországi zsidóüldözés csekélységnek tűnik fel. Most *Deutsch Ottó* dr. a *Neue Freie Presse*-ben a lengyelországi állapotokról cikksorozatban számol be. A hajmeresztő részletekből a következőket soroljuk fel: Lengyelország vezet Európa öngyilkossági statisztikájában. A lengyelországi öngyilkosok 98 százaléka azonban a zsidók közül kerül ki. Sikertelen öngyilkosságok Lengyelországban nincsenek. Olyan elszántan és elkegyetlenül végigvették az emberek az életüknek, hogy megmenteni őket sohasem lehet. Legutóbb megtörtént, hogy két valástalan család asszonyostól, gyermekstől leöntötte petróleummal és felgyújtotta magát.

A világtörténelemben ugyszólván páratlanul álló lengyelországi tömegnyomor volt tulajdonképpen elindítója a most lefolyt genfi konferenciának. Amerikában az ottani zsidók megdöbbenve a lengyelországi hittestvérek emberfeletti, vagy inkább emberalatti szenvedéseitől, elhatározták, hogy az ünnepekre egy millió dolláros ajándékot küldenek a felségélyezésükre. Indokolásukban megjegyzik, hogy bár az amerikai zsidók is rossz helyzetben vannak, az ő viszonyaikat a lengyelországiakéval összehasonlítani mégsem lehet.

יצא לאור ספר הרי בשמים הישעיהי מכיב הרב הגאון הצדיק כקשי"ת מ"ה יעקב יוסף גינו וצלחיה שהיו אב"ד דק"ק ה'ביסערמי" מחירו 2 מונטנע ומכוון 2,40 להשיגו אצל בן המחבר המו"ל

Günsz Jenő rabbi, Apc.

Antiszemita botrány a román parlamentben

Bukarestből jelentik: A román kamara augusztus 19-i ülése folyamán felszólalt *Robu* cuzista képviselő. Beszél a román nép szenvedéseiről, amelyeknek nagy részét szerinte a „jidán” (zsidók) okozzák. *Landau* zsidó képviselő tiltakozik az elnöknél a „jidán” szó használata ellen. Ebből azután óriási perpatvar keletkezett. Hasztalan kéri az elnöktől a zsidó képviselő, *Robu* rendreutasítását.

Robu: Nem vagyunk Jeruzsálemben.

Landau: *Maga örült, maga hülye!* Ilyen tónusban folyik tovább a párbeszéd sora, mire *Beldie* kormánypárti a többség helyeslése mellett így kiált a zsidók felé:

— Hagyják, hát nem látják, mennyire komolytalan?

Robu: Ahá, közeledik a zsidókhoz. *Landau*: Ön üzletet kötött a zsidó *Birkenfelddel*.

Robu: Ez rágalom. *Beldie*: Önt megvádolták, tisztázza magát.

Cuza: Ezek nem emelhetnek ellenünk vádat, ezek a rongyosok.

A zsidó képviselők magukból ki kelve kiáltják: *Maga rongy, csöcselék, szégyelje magát!*

Percekig tart a zaj, a hangulat rendkívül feszült, a két csoport egymás felé közeledik, mire a *kesztorok* és a *többségiek* közbelépnek és megakadályozzák a tetleges incidenst.

Elnök: *Ebben az országban minden állampolgár egyenlő, akármilyen nemzetiséghez tartozik. A „rongy” nem parlamentáris kifejezés, vonja vissza.*

A római császár és a mai náci-k

Az elmúlt Tisóbeovkor mondott *kinajsz* (gyászdalok) sorában kiválik a benne megnyilatkozó kínzó fájdalom s égis felkiáltó lesújtottság által az a keseregés, amelyet *R. Kelajnimos* b. *R. Jádkajv* irt a németországi Rajnamenti zsidó hitközségek elpusztítása miatt, amelyet oly kegyetlenül végigcsináltak az első kereszties hadjárat garázda csapatai. A gyászdal kezdete: „*Mi jitén rajsi májim*” (vajha szétfolyhatna könnyek-fejem) s szakaszonként azzal fejeződik: „... *ál am Hasém, ki nofli bechórev*” (jajgatunk az Ur népe fölött, mert eletek, kard által). A zsidó krónikák szerint a keresztiesek azzal az ürüggyel rontottak a zsidókra, hogy ők feszítették a nazaréit keresztire. Ezzel szemben a zsidók hivatkoztak arra, hogy ők jóval mielőtt a templom lerombolása volt, már Németországban laktak. Mit mond erre vonatkozólag a világtörténetudomány? Azt, hogy a zsidók Germániába a rómaiakkal együtt jöhettek be, tehát a polgári időszámítás előtti században, de, hogy már községeket alkottak volna, az nincs kizárva, de nincs bebizonyítva.

A német községek közül a legrégebbiekek közül való *Trier*, amelynek rabbija *dr. Altmann* most kiadott egy erre vonatkozó tanulmányt. Kiderül belőle, hogy a IV. század közepe táján, amikor tehát a mai keresztény egyház még nem volt teljesen megszervezve s a dogmák nem voltak még teljesen fixirozva, német földön már voltak zsidó községek. Erre bizonyíték az, hogy *Valentinian* római császár a trieri zsidókra vonatkozólag elrendeli, 368-ban, „a zsinagógába belépni erőszakos célokra nem szabad, ezt csak magánházaikba szabad megtenni. Látjuk tehát, hogy a császár

elismeri a zsidó templom exterritoriális jogát, ami bizonyíték amellett, hogy akkor német földön már zsinagógák álltak, ami hitközségi szervezethez mutat. Mert azt viszont a zsidó letelepülések története bizonyítja, hogy ha a zsidók valahol letelepednek, előbb chevrat alapítottak, más intézményeket kreáltak és a külön templom felépítése a szervezés betetőzése volt. Egyébiránt a császárnak 1564. év előtt kiadott rendelete még most is időszerű, sajnos. Nemcsak Romániában, ahol a nagyváradi s a jassyi templomok meggyalázása oly mély fájdalmat és keserűséget keltett a zsidóságban, hanem magában Németországban is, ahol a náci-k, a hitleristák a kieli templomba dobtak bombákat. Pedig *Valentinian* császár nem volt zsidóbarát, előtte pár évvel kénytelen volt *II. Hillél nőszi* irásban kiadni a zsidó naptári számításokat, mert a római elnyomás mellett a Palesztinán kívüli zsidóság nem bírta a szentföldi beszéddel fenntartani az összeköttetést. Az idők nem akarnak megjavulni.

Cuza: Hát ha nem parlamentáris kifejezés, akkor visszavonom. A degenerált viszont parlamentáris kifejezés.

Landau: *Maga degenerált!* *Robu*: Ne kényszerítsen, hogy le szálljak erről az emelvényről.

Dr. Marton Ernő: *Ne fenyegetőzzék! Mi nem ijedünk meg olyan legényektől, mint maga!*

Robu: Ha nem hallgatsz, majd én megtanítalak becsületre, én itt a román népet képviselem, amelyet ez a lepra tönkretesz.

Landau: *Nem tudja, mit beszél...* *Robu*: Ismétlem, a zsidóság lepra és mindent el kell követni, hogy attól megszabaduljunk.

A zsidó képviselők kórusban kiáltják *Robu* felé: *Örült! Részeges! Bandita!*

A zselizi rabbiinstalláció,

melyről multkor már megemlékeztünk, impozáns külsőségek között ment végbe, az elmúlt hét szerdáján. Az állomáson id. *Kohn Salamon*, a hitközség nesztora üdvözölte *Jungreis Áront*, a fiatal főrabbit. A templomudvarban a széfer tórák között baldachin alatt vonult be a főrabbi, a hitközség apraja-nagyja sorfala közepette. Miután *Kohn Izidor* hitk. elnök a templom kulcsát átnyújtotta, *Seidner Jakab* kántor üdvözölte megkapó *Tóraidézettekkel*. A templomban *Grünburg Nathan* késmárki főrabbi, az új főrabbi apósa nagy tetszéssel fogadott beszéde után tartotta meg gyönyörű székfoglalóját *Jungreis* főrabbi. Este bankett volt, melyen sikerült *Tórabeszéd* kíséretében üdvözölte a főrabbit és hitközségét *Singer* somorjai főrabbi. A felejthetetlen ünnepségen a köv. hitközségek voltak képviselve: *Nagysalló* (*Manheimer L. D., Blum S.*), *Vámosmikola* (*Jungreis* főrabbi is), *Ipolyság, Lckyr, Bratislava, Dunaszerdahely* stb.

Fränkl orth. kóser **Pensióban Siófok** már most az utósaisoni árban rendkívül olcsón **Bathányi-utca 21** remekül nyaralhat

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA
NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRAS ÉS ÉKSZERÉSZEK
BUDAPEST, KIRÁLY UCCA 28. SZ.
Brillians. ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menorák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Aikalmi vételek. Saját műhely.
— Brillians, arany és ezüst beváltás. —

Zsidacsóvi történet...

Rabbi Eizig, mielőtt nagybátyjának, a zsidacsóvi Reb Herselének örökébe lépett volna, sokat bolygott szerte a világban. Nagy gyönyörűséggel járta a tavasz melegében, az ősz hervadásában az apró falvakat, el-el beszélgetett az emberekkel, hogy jól megismerje őket, ahol csak módja volt, jót tett és amit irgalmasszív emberekől kapott, azt mindig szétosztotta a szegényei között.

Egyszer bolyongásai során egy szegény falucskába vetődött el. Künt nagy vihar tombolt, az eső úgy szakadt, mintha vederből öntötték volna és rabbi Eizig sietve igyekezett födél alá jutni. Az egész faluban egyetlen zsidó ember lakott. A rabbi beállított hozzá és engedelmet kért tőle, hogy igénybe kell vennie vendégszeretetét, de másutt nem tudná nyugalomra hajtani fejét.

— Tedd magadat kényelembe, uram, — szólta a szegény zsidó — nagy öröm és tisztesség, hogy hozzám szállottál. Csak arra az egyre kérlek, ne vedd rossznéven, ha ilyen szűkös vacsorával szolgálhatok.

Mikor az estebédet elköltötték, s rabbi Eizig nyugalomra akart térni, a gazdája kérésre felsóhajtott:

— Ma bajod van barátom? — kérdezte a caddik.

— Fáj, hogy nem tudlak urimódon megvendégtetni, — szólta a szegény zsidó. — Egyszer esik a házamon tisztesség, hogy egy ilyen szentéletű ember száll meg nálam és akkor sem tudom méltón fogadni. Szeretném, ha külön szobában húlhatnál, ha nem szegényes szupra kellene ledölnöd, hanem hófehér, tiszta puha ágyban pihenhetnél ki az ut fadaralmait.

— Köszönöm jószágodat, — szólta a caddik... A szíved tiszta, becsületes és hidd el, hogy jobb álom esik a szalmaszuppon, mintha fényes palotában kínálnának ragyogó fekvőhelyet. Megáldalak téged neimesen érzed, igazi zsidó szívedért és kívánom, adjon néked az Ur gazdagságot, bő-

seget, jólétet, hogy azután kedved szerint irgalmat gyakorolhass a szűkölködők felett. Mikor másnap rabbi Eizig eltávozott a faluból, még egyszer megköszönte gazdájának az egyszerű, de szíves fogadtatást, aki nem győzött eléggé hálálkodni azért, hogy a caddikot a véletlen az ő szerény hajlékába vezette. És ahogy az idő telt, rabbi Eizig áldása megfogant. A szegény zsidó minden vállalkozása jól sikerült, szerencse kísérte utjain, vagyona mindjobban szaporodott és csakhamar úgy emlegették, mint a legmódosabb embert messze vidéken. Am a hatalom és a gazdagság megváltoztatta lelkét. Ő, aki annakidején szívesen adott a maga szegénységéből a szegénynek, most kapzsi módon őrizte kincseit, szíve megkeményedett és eszeveszett kincssozójában már arra vetemedett, hogy éjjel-nappal őrt állított háza kapujába, akinek szigorúan meghagyta, hogy egyetlen koldust, szegény embert ne engedjenek át a küszöbön.

Rabbi Eizig híre-neve is egyre nőtt Lengyelországban, nagy hitközségek vettek érte, hogy szavát hallják és bölcsességében gyönyörködjenek és így került össze rabbi Eizig az egykori szegény zsidóval, aki most egy nagy városba költözött, amelynek ő lett a leggazdagabb polgára. Rabbi Eizig, aki elvetődött ebbe a városba meghallotta, milyen közsívi ember lett abból a szegény nyomorgó zsidóból, akit ő valaha megáldott. Elment a ház elé s megkérte az őrt, engedje be a gazdához. Az őrt azonban elutasította, mert kéregetőt sejtett az egyszerűen öltözött caddikban, akit azelőtt sohasem látott.

— Nem megyek el, — szólta a caddik — amíg gazdádat nem látom. Mondd meg neki, hogy csak egy szóra térnék be hozzá. Én vagyok az az ember, aki néhány évvel ezelőtt a házában megszálltam és megáldottam.

Most már megnyitlak az ajtók rabbi Eizig előtt, de a házigazda ridegen fogadta. Ekkor megszólalt a caddik:

— Nézz ki csak az utcára s mondd, mit látsz?

A gazdag zsidó elcsodálkozott a furcsa kérdésen, mert azt hitte, hogy a caddik szemrehányásokkal halmozza el és így felelt:

— Látom, hogy emberek járnak-kelnek az utcán.

Most a caddik egy tükröt vett elő a zsebéből és hirtelen a gazdag ember elé tartotta.

— Hát most mit látsz?

— Magamat.

— Embereket nem látsz benne?

— Nem.

— Pedig — szólta a caddik — az ablak is, a tükrök is üvegből valók. Csak hogy mivel a tükrök üvegének egyik fele arannyal van bevonva, azért látod csak magadat, ha az ablaküvegen nincs aranyos máz, azon keresztül mást is észreveszel. Lásd, amíg szegény voltál, észrevetted az embereket, irgalmat érezteél irántuk, de most a lelkedre ráborul ez az aranyos réteg, most már csak magadat látod. Azt hiszem, itt az ideje, hogy lekaparjam rólad ezt az aranyos mázot, hogy megint ablaküveg légy és észrevedd a szegény embereket is.

A caddik a körmeivel kezdte lekaparni a kis tükrök foncsorát, amire a gazdag ember megriadt, mert érezte, hogy a caddik vissza akarja venni áldását és ő megint visszaszüljed a régi szegénységbe.

— Igazad van, mester, szólta halkán...

Belátom, hitvány, rossz ember voltam. Most majd I'ten segítségével megtérni akarok. Köszönöm a jó lelkét. Megtanítottál arra, mi az ember kötelessége ezen a földön. Ne haragudjál rém, ígérem, hogy az leszek, amilyenek szegénykoromban fogadkoztam. Ezt a tükröt pedig hagyj itt nálam emlékül, hadd tudjam meg, hogy ha belenézek, milyenem kell lennem.

A caddik érezte a megtért bűnös szavainak igazságát és békésen távozott el a palotából.

M. I.

A strandolás áldozata

Polgárról írják: „Főt. Lemberger főrabbi kötelességszerűen minden alkalmat megragad, hogy az olyannyira elharapódzott közös strandolás ellen, korholó szavát fel-emelje. Így legutóbb, a Tisó-beov utáni napon, a hitközségi metsző z. c. I. temetése alkalmából tartott beszédjében is erősen ostromozta ezt az erkölcstelen divatot. Pénteken hangzott el az intó szózat és vasárnap azért csak úgy strandoltak a szomszédos Tiszapalkonya melletti Tiszán, mint azelőtt. Ekkor azonban szomorú következménye volt a strandolásnak. Egy menyasszony örvénybe sodródott és belefullt a Tiszába. Harmadnapra fogták ki és temették nagy részvétellel.”

Tisó-beov Jeruzsálemben

Midőn e sorok az olvasóközönség elé kerülnek, benne vagyunk már a „vigasztaló hetekben”. Az elmúlt hét szombatján az egész diaszpórában már hirdették a templomokban a próféta szavait „ki nichám Hasém Czi-jajn — megvizasztalta I'ten Ciont”, tehát talán már nem aktuális többé a szomorú napok visszaidézése. De nem, törvényeink előírják nekünk a „gécher lechorbont. Dávid király zoltárát: „im eskóchéch jerusolajim tiskách jemini — ha megfelelkeznek rólad Jeruzsálem, ó feledjem el jobbotam” még mindig ismétljük, a chorban sajnos még aktuális. A közeledő Elül-napok is alkalmat adnak Jeruzsálemre való visszaemlékezésre.

Tulajdonképpen „Tisó-beov a Nyugati Fal előtt” címet kellene adni cikkemnek, mert Jeruzsálem városképe vagy zsinagógáinak szokásai, alig változnak a diaszpóra szokásaitól. A Tisó-beov itt a „Fal” előtt játszódik le egy eredeti új módon. Megfigyeltem, a „Kószel” (Nyugati Fal) előtt nagyszabásúan az újonnan érkezett zsidók, akik Tisó-beovt még nem töltötték Jeruzsálemben, gyülekeznek a gyászdalok elmondására, ezek nem mondanak le arról a „csemegéről”, hogy ne a Kószel előtti köveken ülve zokogják el siralmaikat a bészhamikdos elpusztulása fölött.

A cionista ifjuság kisajátította magának a Kószelt Tisó-beov estére. Amikor a templomokban a jámbor zsidók a „kinosz” elmondásába fognak megkezdődik a cionista ifjuság, férfiak és nők nagy népvándorlása a Kószel felé. Nagy tömegekben indulnak 4—6-os sorokban. 30—35.000 személyre becsülhető a Nyugati Fal előtt defiláló embertömeg. A legnagyobb rendben ment végbe a fölvonulás. Imponáló volt a nyugalom és igen soknál a komolyság is. A rend fenntartására kivonult az angol rendőrség, magasrangú tisztet vezetése alatt. 120—150 fiatal zsidó ifju, mint „rendező”, jelenlével ellátva, segítkezett a rendőrségnek. Ügyeltek a közlekedés rendjére késő éjszakáig, amíg a tömeg szét nem oszlott. Ennek a cionista fel-

vonulásnak természetesen semmiféle vallási jellege nincs s a hithűek teljesen távol tartják magukat.

A város hivatalos előkelőségei, Jeruzsálem h. parancsnoka és mások is megjelentek a Fal előtt. Hét órakor este egy kb. 5000 személyből álló csoport egy tanár vezetése alatt 3 lovasrendőr előlovaglása mellett kórsétát tett az óváros régi falai körül. Egyes történelmi helyeken pl. a Cionkapu, Zecharij próféta sirja előtt a Chorban bészhamikdosra vonatkozással történelmi ismertetéseket tartott a menet vezetője, aki előadását így fejezte be: „Kétezer éve beszélünk a chorbanról, még sem érkezett meg az ideje, hogy beszéljünk a bészhamikdos felépítéséről.”

A régi jisüv emberei, vagyis a vallásos elemek már azért sem kíváncsiak a Kószel elé Tisó-beov este, mert tudvalevőleg a Nyugati Fal-itéletben a bíróság kimondta, hogy a Kószel előtt világitani nem szabad, tehát mióta az ország „a zsidóké”, nem szabad ott világitani, — a sötétben sirni, zokogni lehet ugyan de Megilasz Échót olvasni nem igen lehet. Egy kis gyülekezet mégis összeült és a tér közelében levő hivatalos palota faláról égő nagy ivlámpa és a gyönyörűen a helyre világitó hold gyér világitása mellett, az egyik jöszemű zsidó elre-citálta az Échót és mi sirtunk és sirtunk... Másnap Tisó-beov reggelre már többen, egynéhányszázan voltunk a kinoszhoz. A t. olvasók fantáziájára bízom, hogy képzeljék el, milyen érdezzel mondtuk mi Jeremiás és Jehuda Halévy siralmait az elpusztított szentély egyedüli maradványa tövében, az ezeréves kövekre ülve, a régi Jeruzsálemben, arab és angol rendőrök felügyelete mellett. Másképpen hangzik itt a „nachloszénü nehéfhó lezórím

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42—3—65.
Kétszersült, keksz, nápolyi, fagylalt, ostya

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

— örökségünk idegeneké lett”, „habító ür' é esz cherpossénü — ó, lásd (Mindenható) a mi szegényünket”. Itt értjük csak meg a cionidák gyászdalát: „... veaj li im aram vearov kin-nenü bekinnájich — jaj nekem, hogy aramok és arabok fészkelődtek be fészkeidbe; „... veechsajk, befi nás-sék avonájich — sóvárgok, ajkaimmal megcsókolni köveidet.”

Es meg fog valósulni a vigasztaló szózat: „eszmách veoszisz bejaim esmó mevasszér bejajl...” örvendezni és ujjongani fogunk majdan a megváltás híre bimhéro bejoméni, Omén. Alexander Vilmos

Végrehajtói foglalás és rituális háztartás

Németország jogász köreiben per-traktálják a következő két bírósági döntést:

1. Egy bebizonyítottan rituális háztartást vezető zsidónál a végrehajtó lefoglalt egy ezüst evőkészletet, mert volt neki még egy. A lefoglalás ellen felfolyamodott a lefoglalást szenvedő azzal, hogy az orthodox életmódot folytató zsidó embernek kétféle (zsiros és tejes) evőeszközökre van szükség.

2. A végrehajtó lefoglalt két konyhaszekrényt közül egyet. Az adós felülfolyamodott azzal, hogy ahol kétféle edény van ott kétféle konyhaszekrényre is van szükség. A bíróság nem vette tekintetbe az utóbbi panaszt azzal az indokolással, hogy az egyik fajta edényt másféle módon is el lehet helyezni nem csupán külön konyhaszekrényben.

— A MÁDI REBBE Z. C. L. EMLÉKEZETE. A s'lajsim befejeztével a gaon legutóbbi tanítványai szijumót rendeztek a misna 6 rendjére, mely emlékünnepeken az egész hitközség részt vett. Ehrenreich Henrik rabbi gyönyörű beszéde után felszóltak: Deutsch Lipót (Miskolc), Flegmann Sámuel (Mád), Grünberger Sámuel (Makó) rabbijelöltek, a megdicsőült tanítványai, kik könnyes szemekkel esetelték nagy Mesterük távozását. A szijumót a rebbe z. c. I. titkárja Reich Salamon (Sajószentpéter) rendezte.

PARÓKA
különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

Két apróság az elhunyt jeruzsálemi főrabbi életéből

A „Zsidó Ujság” mult számában megjelent és a megdicsőült Sonnenfeld jeruzsálemi orthodox főrabbi utódlásáról szóló közleménnyel kapcsolatban egy olvasónk közli velünk a következő, igen jellemző, a cadik lelkületébe mélyen bevillgató apróságot, amelyet egy szentföldi rokona megírt neki:

Két év előtt történt a palesztinai arabok pogromkísérlete után, hogy R. Jozsef Chájim Sonnenfeld egy szombati napon talizba burkolva végighaladt Jeruzsálem utcáin, hogy egy *b'risz*-nél *majhel*-funkciót végezzen. Az ut az arabok-lakta Nabluskapun keresztül vezetett. A vidék olyan veszélyes volt, hogy senki nem akart arra menni. Amikor ezt a szentéletű aggastyán meghallotta, egyedül vállalkozott a veszélyes utra, azzal, hogy nem tűrheti, hogy egy gyermeknek a szent szövetségbe való felvétele egy percet is készen. Amikor azután

erre elakarták kísérni, kikérte ezt magának, mégpedig azzal az indoklással: „Nekem nem történik majd bajom és nincs jogom mást életveszélybe dönteni.”

A másik eset nem egy zsidó élet kezdetével, hanem befejezésével kapcsolatos. Rabbí Chájim egész élete végéig ügyelt arra, hogy minden *levajon* minden végtisztességen megjelenjen, különösen, ha Tóradósról volt szó. Amikor aggkorában figyelmzették, hogy kimélje magát, nem törődött a lebeszéléssel, hanem azt a feleletet adta: „Ez az utolsó alkalom, hogy egy szentvárosi ben-tajróznak megadja a neki járó tiszteletet”. Egy péntek délután történt, crev-peszáchkor, hogy egy jeles talmudtudóst temettek. A menetben az akkor 78 éves cadik is résztvett. Egyszerre észreveszik, hogy a jerichói fal mellől egy hatalmas, lármás menet vonul föl. Az arabok ugyanakkor „Nebi Musa” (Mózes

próféta) ünnepét ülték s ilyenkor a fanatikus arabok menetben felvonultak. A helyzet igen kritikus volt, mert ha az arab menet előbb ér az Olajfák hegyére, akkor a halottat már nem lehet szombat előtt eltemetni. A tetemet vivők azonban vállalkoztak arra, hogy gyorsított lépésben igyekezni fognak a célhoz; de mit csináljanak a szentéletű törődött aggastyánnal? Odamennek hozzá s csendesen elmondják neki a kínos helyzetet és kéri, hogy engedje meg, hogy visszakísérjék. Azt nem — felelte — hanem a lépéseket meg kell gyorsítani. Alig mondta ki a szót, már nekiindult gyors iramban a hegynek felé felmenő utnak s az *orajn* előtt haladt, korát meghazudtoló gyorsasággal és legelőször ott volt a célnál. Így tett tanúságot amellett, hogy a lélek erősebb a testnél és, hogy az igazi *gemilusz chessed*, a mélyeséges emberszeretet a vallásosságban gyökeredzik.

A diktátor vallásossága

A németországi események a közérdek-lődés színterére hozták *Schleicher* generális nevét, aki ma a német hadsereg vezetője s lényegében véve Németország diktátora. Egy hírlapíró meginterjúvolta és a beszélgetés folyamán figyelemreméltóan nyilatkozott belső lelki életéről. Azt mondotta: „Nagyon vallásos vagyok; nem a szó közönséges értelmében, mert nem megyek soha templomba...; mitől féljen az ember, ha tudja, hogy bármelyik pillanatban egyszerre csak megjelenhet előtte a halál?... Bármikor hajlandó vagyok elindulni a nagy utra. Állandóan a közlemben érzem a halált, ezért tudom az embereket és a dolgokat irigység és hazugság nélkül megítélni.”

A diktátor szavai első percben megvesz-

tegetően érdekesek. Hisz majdnem ugyanazt mondja, mint a régi zsidó tanítás: „térj meg halálad előtt egy nappal”, illetőleg azzal az elmélyítő kiegészítéssel: „mivel nem tudod, melyik a halálad napja, minden napot úgy tekints, mintha halálad előtti volna.” Ha azonban jobban gondolkodunk a szép szavak fölött, akkor tudatára jutunk annak, hogy ilyeneket gyakran hallhatunk a már a vallástörvényeket betartani nem akaró, felületesen gondolkodó, félművelt, a lelki ürességet szóvirágokkal elfedni akaró zsidók között is. A halál gondolatával való megbékülés még nem vallásosság, hanem lehet: vagy rezignáció, vagy narkotikum. Hiszen a próféta is ismeri azt a lelkiállapotot, amely azt hangoztatja: „együnk, igyunk, mert holnap meghalunk.”

És a bölcs király is híven tükrözteti vissza *Kajhelesz* könyvében azt a „mindent mind-egy” filozófiát, amely állandóan ismétli „minden semmi”, sőt azt is mondja: „az embernek fölénye nincs az állat fölött, mert minden csak semmi”. De *Kajhelesz* kijelentése mögött, vallásos zsidó szemmel nézve, ott lappang a régi magyarázó szava: „az életben csupa semmi, csupa nullát láthatsz, de ha nullák elébe az egyest, az *Egyetlenegyet* teszed, akkor minden értéket nyer.” Ha valaki meg is van barátkozva a halállal s nem hiszi, hogy utána következik az Örök Bíró előtt való leszámolás, akkor még lehet nagy bűntevő, mert nincs ami erkölcsét irányítja, mert akkor egyáltalában nincs bebizonyítva, hogy a kéjelgő önzőnek nincs olyan igaza, mint az önfeláldozó altruistának, aki az ethika győzelemrejutásáért harcol.

De ha a német diktátor vallásosságából nem is kérünk, szeretnők, hogy ő „saját fazonja szerint üdvözüljön, azaz: saját vallásossága értelmében államában a jogot juttassa érvénybe s a jogfosztó s igazságtipró terrort letörje.

בית דפוס של מערכת התל תלפיות
כבר נודע לרבים ישו ושמו, לכן כל מי שיש לו ספר או שאר מיני דפוס יפנה אלי בלב סמוך, גם כנים אשר ירשו מאבותם כתב יד הני נבו לסדרם ולהוציא, כאשר כבר זכינו להרבה כאלה.
כתובת:

Katzburg Salamon könyvnyomda
Budapest, Dob-u. 28.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Reéh, Ov 25, V. Perek
— Rajs-chajdes bencsolás —
Gyertyagyújtás: (Bpest) 6.25
נחמה kimenetele: " 7.20
— Csüt.-péntek Rajs-chajdes Elül —

Sabosz Sajftim, Elül 2, VI Perek
Gyertyagyujt. 6.15, szoáb. kim. 7.10
Lapunk legközelebbi száma י"ח
szeptember 8-án jelenik meg.

— A „ZSIDÓ UJSÁG” ROMÁNIA-BAN. A román miniszterelnökségi sajtóosztály f. évi augusztus 19-én kelt, 5256. sz. engedélye alapján a „Zsidó Ujság” a román királyság területén szabadon terjeszthető.

— SZENTFÖLDI ESZROGOK JÖNNEK AZ IDÉN IS. Az ár nem magasabb, mint a görög eszrogoké és a *jeruzsálemi orthodox főrabbság hechserejével vannak ellátva*. Az árut, mely olcsóbb, mint tavaly, *R Jechiel Klein* (Katan) Jeruzsálemből személyesen hozza magával. Szeptember közepén már Budapestén lesz. Viszont-árúsitóknak külön kedvezmény. (Rendeléseket már most felvesz a „Mult és Jövő” kiadóhivatala: Budapest, Vadász utca 11. Telefon: 19—9—55.)

— UJ ZSIDÓ FELSŐHÁZI TAG. A Gyáriparosok Országos Szövetsége képviselőjéül budai Goldberger Leó gyáros lett a felsőházba kinevezve. A neológ országos iroda elnöksége körüli harcokban, mint emlékeztet, az ellenzék melléje állt.

— TÓRAAVATÁS. Solvaderkertről jelentik: Az időközben elhunyt Spitzer Lipót z. c. l. által iratott *széfer tórá* szombaton avatták fel. Pollák főrabbi mondta a *chünich-drótsót*, az éneki részeket Rosenfeld kántor recitálta.

— KÁNIKULAI FANTÁZIA A BUDAPESTI RABBSZÉK BETÖLTÉSE KÖRÜL. A „Hagyomány” augusztus 15-i száma minden megjegyzés nélkül citálja a Munkácsen megjelenő s koholmányairól hírhedt „Dos jidische Folksblat” c. cionista zsargonlap köv. hírét: „*Hirsch Salamon beregszászi főrabbi az elmúlt szombaton Budapestén tartózkodott és a hitközség jámborainak felkérésére a legnagyobb templomok egyikében, a Karpfenstein utcai templomban ezer főnyi hallgatóság jelenlétében 3 órás beszédet tartott. A beszéd hatása alatt oly vélemény alakult ki, hogy a budapesti orth. hitközség csakis a beregszászi főrabbiával állhat be az üresedésben lévő főrabbi állást”. Mi, budapestiek — bár Hirsch főrabbi ur személyét tiszteljük és becsüljük — jól tudjuk, hogy a hír konkluziója olyan igaz, mint az, hogy a Karpfenstein utcai kis imaház a legnagyobb templomok egyike. S hogy a kellő távolság-*

ban megjelenő zsargon lapocská az augusztusi kánikula által tüftött fantáziájából ilyen átlátszóan tendenciózus hírlapi kacsát produkál, azon sincs mit csodálkozni. De, hogy egy *Budapestén megjelenő zsidó lap nem röstelli a munkácsi újságban elhelyezett, pesti vonatkozású, aljas hazugságot cáfolat nélkül leadni, az valóban rávall az illető „lap” mentalitására. Gratulálunk a H—ny-nak s hiveinkre.*

— STERN SAMU KITÜNTETÉSE. Magyarország kormányzója Stern Samu udvari tanácsos, a pesti izr. hitközség elnökének a jótékonyág terén való érdemei elism. a *Signum laudis*t adományozta.

— A ZSIDÓKINÉZÉSŰ ANTISZEMITA. A német antiszemita mozgalom egyik radikális vezetője: *Otto Lubarsch* orvosprofesszor, aki most megírta önéletrajzát, „*Ein bevegtes Gelehrtenleben*” címen. Zsidónak született, majd 20 éves korban protestáns lesz. Teljesen németté akar lenni s ezért fajtisztá német nőt vesz el. 3 fia született, mind meghalt, így tehát nem gyarápíthatta a német faj, ami szerencse az utóbbira, mert a professzor kinevezése az áttérés dacára nagyon zsidó: Egy kritikusa a következőt mondotta róla epésen: Prof. Lubarsch kilépett a zsidóság hadseregéből, de azzal a joggal, hogy az uniformist tovább viselheti.

— A BORSÁI RABBI MEGGYÖGYÜLT. *Hager Pinchosz* borsai rebbe kénytelen volt magát a Zsidó-kórházban, Budapestén operációnak alávetni. Amint értesülünk a műtét sikerült s vasárnap elhagyja a kórházat. (Hétfő estig Steinmetz-nél, Laudon utca 9., tartózkodik.)

— KI A FÖLD LEGÖREGEBB EMBERE? Megállapítást nyert, franciaországi lapjelentések szerint, hogy az északafrikai (francia uralom alatt levő) *Oran-ban Dawid Salamo Dajjan* nem-zsidó ember, 1820-ban született s így ő a legöregebb ember a földön. Az adat egész hivatalosan van bizonyítva.

— A DOMBRÁDI JESIVA szombat este melave malko keretében szijüm-ünnepélyt rendezett, melyen a hitközség színe-java is részt vett. A *hadront* Leichtig Efrájim főrabbi adta elő, majd a jesiva nevében *Schwarz Ferenc* (Kántorjánosi) szólalt fel, az éneki részt Weinberger Ferenc (Nyíregyháza) látta el. A bankettet Nagy Jenő gyógyszerész ur áldozatkészége tette lehetővé.

— BEREKSZÁSZ... Annak idején közölte a *Zs. U.*, hogy Grünwald Jakab rabbi urat, a pápai „Kehál, Adasz Jiszroel” fő-rabbiját, a beregszászi anyahitközségből kivált „kongresszusi” jelző alatt tömörült chósziid-hitközség, főrabbijává választotta. Ezen hiradásunk kapcsán, illetékes helyről annak megállapítását kéri, hogy *Grünwald rabbi a megválasztását nem fogadta el, sőt tiltakozott a jelölése ellen is, mindaddig, amíg a hitközség, ha még kényszerűségekből is, a kongresszusi nevet viseli.*

— HALÁLESET. *Apcon* elhunyt a jámborsága és puritán jelleme által köztiszteltben álló R. Majse Avrohom Waktor z. l. Az egész vidékről sereglettek a temetésre. A koporsót a közönségtől tulzsfolt templomba vitték, ahol Günsz Jenő apci, Jungreis Sámuel füleki, Jungreis Jakab nógrádberceci, Pollák József verpeléti rabbi, végül Jungreis Ignác lőrinici hitk. elnök méltatták a megboldogult érneit. — הנציחה

— SIRKÓAVATÁS. A megb. Schück Mayer ónodi főrabbi z. c. l. első Jahzeitja Elül 2-án szombaton lesz. A megdicsőült siremlékét a hitközség és kerület a rákövetkező vasárnap szeptember 4-én d. e. fél 11 órakor avatja fel, amely alkalomra a főrabbi z. l. tanítványai és tisztelői ezuton meghívotnak.

x VENDÉGSZÓNOKLAT. Hadháztól írják: „Rosenberg M. A. radvánci rabbi, főrabbin fia, a hitk. elnökség felkérésére az elmúlt szombaton mélytudásra valló templomi szónoklatot tartott. Lelkes ovációban részeseült.”

x HASSZORULÁS, rossz emésztés, erős bomlási és erjedési folyamat a gyomor-bélhullamban, bélbaktérium- és gyomorsavtúltengés a természetes „*Ferenc József*” keserűvíz használata mellett visszafejlődnek. Számos orvos a *Ferenc József* vizet mindkét nembeli felnőtteknek és iskolás gyermekeknek kitűnő sikerrel rendel.

— ELHUNYT A RADVÁNYI RABBI. Az Ungvár melletti Radvány főrabija: R. Sólajm Adler z. c. l. — mint nekünk jelentik — hétfőn este hirtelen elhunyt.

x MINDENKI PÉNZHEZ JUT. ha felesleges férfiruháit, butorait, szőnyegeit függőnyeit és régiségtárgyait Rottenbergnek eladja, Paulay Ede (volt Szerecsen utca 46. Tel.: Aut. 18—5—21. Hívásra házhoz megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

Iparra jogosítok,
hatóságilag levizsgáztatom
minden tanítványomat.
Legrövidebb idő alatt felszabadítok!!
Precizen szabni tanítok
Tanuló fiu és leány mindig felvétetik.

KATZ JÓZSEF MODERN NŐISZABÓ
BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 19
SZOMBATON ZÁRVA

Sirkövek ADLER J. sirkóraktárában
Telefon: József 36-4-20
Budapest, Károly krt. 7. Rombach-u. 4.

A kitéző

STERN MÁRTON-féle
orth. כשר vendéglőben
változatos, finom menü mérsékelt árban

Lakodalmakat vállal elsőrendű kivitelben
Budapest, VII., Rombach ucca 6.
Telefonszám: J. 42—2—91.

Nyilttér*)

„Abermals Podkarpatska-Russ“

Ilyen cím alatt megjelent cikkében a „Jüdische Presse“ nyilván a nevem alatt a „Zsidó Ujság“-ban napvilágot látott és a podk. rusi orth. iroda kérdésével foglalkozó cikkem nyomán úgy állítja be a Zs. U.-t, mintha az a szlovákiai orthodoxiától „kicsikarni“ (anzapfen, erzwingen) akarta volna, hogy mondjan le a podk. rusi zsidókkal való közösségről és ezt a „kicsikarást“ a J. P. „a tüzzel való frivol játéknak“ jellemzi.

Vagy félreértés, vagy szándékos félremagyarázás esete forog fenn, mert i. a „Zs. U.“ küllön hangsúlyozta, hogy cikkemmel nem azonosítja magát és azért a felelősséget cikkiróra hárította, a Zs. U.-t tehát semmilyen szemrehányás nem illetheti, 2. cikkem tendenciája nem „kicsikaró“ volt és abban nem is volt szó arról, hogy a „közösségről“ mondjon le a szlovákiai zsidóság. Cikkem csupán bátor volt a bratislavai irodához egy propositióval fordulni.

Hogy a tüzzel való frivol játék vádját engem sem illet meg, bátor lesznek a következőket kifejtteni és nem kételkedem, hogy az általam felsorakoztatandó adatok a nagy zsidó nyilvánosságot érdeklik és talán sok fontos zsidó kérdés fog ezáltal tisztázódni.

Mint beregszászi, az itteni eseményekre való tekintettel előre kell bocsájtanom, hogy én az „orthodox“ hitközségnek vagyok tagja, mert nézetem szerint ezen hitközség orthodox-ellenes magatartását a törvényes keretek és a hitközség kebelében belül kell támadni és ehhez panaszom legközelebb a közigazgatási bíróság által fog elintéztet nyerni, miután a hitközséget „din-tajró“-ra birni módomban nem állott.

Nem kétséges, hogy cikkem tendenciája az volt: legyen az orth. iroda „expozitura“ vagy „önálló“, — a fő, hogy egyáltalán: legyen. Hogy mégis helyesnek tartottam cikkem konkluziójaként azt, hogy a bratislavai iroda tegye meg a cikkemben említett kijelentést, annak főoka a következő: Mindenekelőtt szem előtt kell tartani, hogy az iroda fenntartása anyagi megterheléseket is kíván és ehhez — mondhatni — csak Ungvár, Munkács, Beregszász, Nagyszöllös és Huszt jöhet számításba, de az utóbbi 3 hitközség még távolról sem közelítheti meg az anyagi áldozatoknak azt a lehetőségét, mely az előző két hitközségnek módjában áll. Ungvár és Munkács nélkül tehát irodát alakítani teljes lehetetlenség, de nem lehetett letagadni azt a tényt sem, hogy Huszt hitközsége is az „önálló“

irodát óhajtja. Aki ismeri a viszonyokat, tudja: a cionisták az iroda megalakulásának bármilyen formáját ellenzik, míg a vallásos zsidóság csak abban oszlik meg, hogy „expozitura“ avagy „önálló“ legyen az iroda. Sajnos, a cionistáknak sikerült a tömeg egy részét az iroda alakítása ellen felsorakoztatni. Ezt a tömeget leszámítva, nem kétséges, hogy a többség az „önálló“ iroda mellett foglalt állást. Nincs tehát sok remény arra, hogy az „expozitura“, akár nagy hitközségek, akár a kisebb hitközségek többségét megnyerje, ellenben az állandó veszekedések és denunciaciók következményeként sikerülhet a harmadik csoportnak a játszmát megnyerni és — nem lesz podk. rusi iroda.

Teljesen egyetértek a „J. P.“ cikkirójával abban, hogy úgy az iroda, mint a hitközségek vezetői csakis vallásos szellemben élők lehetnek. De nem kételkedem abban sem, hogy J. J. B. cikkirő viszont velem egyetért abban, hogy „szava“ csak annak a „hitközség“-nek lehet orthodox kérdésekben, mely nemcsak az orthodox nevet viseli, de ilyen jellegben is él.

Mint fentemlítetttem, az 5 nagy hitközségből az expozitúrát Beregszász és Nagyszöllös támogatja.

Nem akarok kitérni a beregszászi események multjára és ezért csak egynehány eddig ismeretlen esetet kívánok leszögezni, p. o. i. a beregszászi hitközség alapszabályai értelmében „szerzett jogok“ alapján is csupán 4 olyan egyén választható a képviselőtestület és előjáróságba, kik a „Sulchan-Aruch“ ellen nyilvánosan vétenek. Ez a szabály eddig be lett tartva. Mióta azonban a Sulchan-Aruch szerint élők az orthodox hitközségből kiléptek, a 60 tagú képviselőtestületnek alig huszan tagjai olyanok, kik a Sulchan-Aruch szerint élnek. 2. A beregszászi hitközség Zucker Henrik megválasztott dájonnak (ezelőtt nagyhalászi főrabbi) 14 hónapja nem folyósítja a fizetését, dacára annak, hogy épügy, mint a multban ma is működik, csak azért, mert az orth. hitközség s'chitója tekintetében felszólította a hitközséget, hogy ezt a kérdést bizza a huszti, kosicei és radomislei rabbi döntése alá, addig azonban nem hajlandó sem az egyik sem a másik hitközség s'chitóját használni. A huszti, a kosicei stb. főrabbi ebből az ügyben a hitközséget din-tajró elé utasították, ez azonban nem történt meg. 3. Mint azt már a Zs. U.-ban legutóbb megjelent cikkemben említettem,

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

*) Az ezen rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

ez a hitközség új szolgálati szabályzatot dolgozott ki az alkalmazottak részére. A szabályzat 10 gépelt oldalból áll, de sehol Sulchan-Aruch vagy din-tajróról említést nem tesz. Elkötelezi a tisztviselőket, hogy minden szolgálatot „feltétlenül“ teljesítsenek és ennél „sem vallási sem egyéb kifogásokat nem tehetnek“.

Tudva azt, hogy a beregszászi hitközség látszólag a legerősebb támasza az expozitúrának, de ténylegesen az iroda semmilyen formáját nem óhajtja, nehogy din-tajrhoz kelljen menni, irtam meg legutóbbi cikkem. Ezzel azonban nem kívántam „kicsikarni“ semmit a bratislavai irodától, csak reá akartam mutatni arra a veszélyre, amely Podkarpatska-russ hitközségeit fenyegeti az orthodox iroda hiányában.

Beregszász. **Weisz Dávid**

Talány

Beküldte: Friedmann Lipót
(Micsola, Szatmár megye)

1) Milyen kitüntetésben részesül a zsidóság a Mindenható által, amiért mi őt dicsőítjük tifillin-ben, a שמע ישראל - imával, hogy a Teremtő egyetlenegy

2) Hol fordul elő az erre vonatkozó talmudi mondás?

3) Hol utal erre a piüt?

Csak mindhárom kérdésre helyesen válaszolókat küldjék be feleleteiket.

Családi hírek

(Négy sorig 4 pengő, azonfelül soronkint 1 P.)

Blück Liliékét Nyiregyháza eljegyezte Schwarcz Samu Olaszliszka—Budapest.

Bernfeld Jolánka, Nagyszombat és Szántó Dániel, Balassagyarmat jegyesek.

Rubin Jolánka Szerencs és Jakab Ezelel Balkány jegyesek.

Poryesz Albin a csornai Tif. Bach. ügy. elnöke eljegyezte Sobelmann Rózsát, a nagymartoni hitközségi elnök leányát.

Saubermann Irénkét Mezöcsán, eljegyezte Gelb Jakab Nyiregyháza.

Schönfeld Ráchel és Goitein Gerson (Högyész) Bratislavában házasságot kötöttek. (A pozsonyi jesiva Charifusz chevrája szívélyesen gratulál.)

Lakodalmi díszebéd már P. 2.50-től Nissel étteremben, Rombach utca 16.

Neumann József és neje (Nagymegyer) az elmúlt szombaton ünnepelték Goldstein Lajos nevelt fiuk bármiczvó-avatását fényes keretben. Az ifju pompás charifusz- és magidusz drósója után Schatin főrabbi a nevelő szülők érdemeit méltatta.

Gestetner Imre (Amroa) Győrből lakhelyét Ujpestre, Király utca 47. helyezte át. Arany, ezüst és briliánsárak legújanyosabban beszerezhetők és értékesíthetők. Kívánatra választékot küld. Tel.: 94—5—60.

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 17. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi
(Fordította: MÜLLER IGNÁC)

Másnap reggel Raphaelo utnak indult a bibornok több fegyveres szolgálja kíséretében. El is érte baj nélkül Madridot, ahol Fray Matthiast fölkereste s átadta neki a pénzt és a leveleket. Ricoberti közben meghalt és a király pénzsóvár kegyencei nagy örömmel kaptak a summák után, amelyeket a kordovai érsek megbízottja felajánlott nekik és megígérték, hogy minden megfognak tenni, hogy Don Alphonso Fernandez Spanyolország főinquisiteura lehessen. Miután Raphaelo így befejezte küldetését, a „Los Infantos“ nevű külvárosba ment, ahol Donna Catharina de Montalto házában rejtőzködött az ő urnője: Donna Anunciata.

Könyvek között találta urnőjét, aki hosszabb idő óta nem kapott hírt férjéről és nem tudta mi lett belőle. Annál vigasztalóbban és felüdítőleg hatottak rá a jó hírek, amelyeket Raphaelo hozott.

Az elhunyt főinquisiteur temetése nagy pompával ment végbe. Spanyolország akkor ugyan nagyon szegény ország volt, bár Nyugatindióból (azaz Amerikának spanyolok által fölfedezett és meghódított részéből) óriási kincsek özönlöttek az anyaországba; a hadsereg rosszul volt felfegyverkezve és hiányosan felöltöztetve, még a királynak a testőrsége is szegényes és nyomoruságos hatást kellett. De az inkuizició rendelkezett bőséges pénzforrások fölött, mert az elítéltek vagyonának állandó elkobzása újra és újra megtöltötte pénztárait. Így történt, hogy az általános elszegényedés dacára óriási, Madridban már rég nem látott pompával bírtak eltemetni főinquisiteurjukat.

Amikor a temetési ünnepségek véget értek, a nagy állami tanács ülést tartott, hogy arról határozzanak, kit terjesszenek fel a királyhoz főinquisiteurnak.

Egyhangulag határozatba ment: erre a magas és fontos hivatalra a legméltóbb: Kordova érseke, Don Alphonso Fernandez Y. Aguillár.

A király elfogadta ezt a jelölést, mint ahogy mindent elfogadott, amit kegyencei elébe terjesztettek.

Raphaelo gyors ösvéren sietett Kordovaába, hogy az első legyen, öreg barátjának, ezzel az örömhírral.

Fray Balthazár pokoli örömmel kísérte feljelentése sikerét; csak sajnálta, hogy Donna Annunciata kisiklott a kezei közül, ő ugyanis azt remélte, hogy az inkuizició útján hatalmába keritheti. Most egyelőre azzal vigasztalódott, hogy megbosszulta magát a férjén, mert ez, a világ legrettenetesebb törvényszékének börtönében sanylődik. Ám a lovag pere nem halad előre; nem valót be semmit és különösképen eltekintettek a tortura alkalmazásától. Mindezt Fray Balthazár megtudta, bár az inkuizició összes dolgait szigorú titokként kezelték. De a dominikusoknak meghitt összeköttetések voltak Valencia összes inkuizitorjaival és így dominikus Balthazár szerzetes megtudta azt is, hogy a valenciai érsek közbenjárására jár el oly kíméletesen az inkuizició. Az sem maradt titokban előtte, hogy a valenciai érseket kordovai kartársra kereste meg ez

ügyben. Mindez csak fokozta Fray Balthazár dühét s gyűlöletét és éjjel-nappal azon törte fejét: hogyan volna lehetséges Don Manuelt még sulyosabb bajba taszítani. Akkor elterjedt a hír az egész országban, hogy Ricoberti főinquisiteur elhunyt, majd utána köztudomású lett, hogy utódjává kinevezték a kordovai bibornok-érseket — mindkét hír megrendítette Fray Balthazárt, mert úgy látszott, hogy bosszuját nem tudja végrehajtani.

Don Alphonso Fernandeznek, miután meghallotta, főinquisiteurrá való választását, legelső dolga volt Madridba utazni, hogy elfoglalja új hivatalát. Kinevezett egy föl-szentelt püspököt kerülete kormányzójának ő pedig nagy kísérettel utnak indult. Örömnappja volt Spanyolország fővárosának, amikor az új főinquisiteur királyi pompával bevonulását tartotta. Amikor hivatalát elfoglalta, Raphaelo állandóan sürgette, hogy helyezze Don Manuelt szabadlábra. Az új főinquisiteur azonban nem tévesztette szem elől azt a veszélyt amelynek kitenne magát egy ilyen önkéntes intézkedés által.

— Nem lehet ezt megcsinálni, kedves Raphaelém, mondotta az új főinquisiteur, mert megismétlődnek az eset, ami már többször elő is fordult, hogy egy főinquisiteurt megfosztottak hivatalától és utána mindjárt az inkuizició törvényszéke elé állították. Először szét kell tiporni a hidraszörnyeteg fejét, akkor tagjai nem tudnak már kárt okozni. Magamhoz küldtem Valenciából az ügy aktáit és akkor könnyen találhatok ürügyet arra, hogy unokaöcsémet szabadlábra helyeztessem és felmentessem.

A főinquisiteur hivatalba lépésének első napjaiban benyújtotta az államtanácshoz a már régen előkészített emlékiratot, amely felsorolta az inkuizició visszaélései hosszú sorozatát. Az emlékirat nem maradt eredménytelenül. Bizottságot küldtek ki, hogy kivizsgálja a panaszokat. A megejtett vizsgálat a legiszonyubb visszaéléseket fedte föl és az inkuizició börtönei megteltek az inkuizició tisztviselőivel. A tigrisek megijedtek barlangjaikban: a dominikusok rendje féltette befolyását és kivételes helyzetét. Hiszen egykoron a dominikusok nemcsak Spanyolországban, hanem az összes keresztény országokban domináltak; a velük szembenálló franciskánusi rend nem tudott nekik sokat ártani. Csak miután Loyolai Ignác megalapította a jezsuiták elterjedt rendjét, vesztették el a dominikusok a talajt lábuk alól egymásután az egyes országokban, csupán Spanyolországban maradtak meg hatalmukban, amit az általuk vezetett inkuizíciónak köszönhetnek. Ők már a jezsuita rend megalapítóját, akit később az egyház szentnek nyilvánított, ártalmatlanná akarták tenni, mert kiérezték a veszélyt, amelyet a jezsuita rend jelent számukra és ki is bocsátottak Loyolai Ignác ellen elfogatási parancsot, amit csak azért nem lehetett foganatosítani, mert az üldözött menekült. A dominikusok tehát nem rettentek vissza erőszakos eszközöktől, ha uralmuk megtartásáról volt szó, most azonban sokkal nagyobb veszély fenyegette őket, mert hiszen nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy a főinquisiteur megakarja szüntetni az egész inkuiziciót. A dominikusok erre titkos ülést tartottak és elhatározták, hogy elteszik láb alól a főinquisiteurt. Fray Balthazár vállalta a megbízást és e célra rendelkezésre bocsátották az összes eszközöket, amelyek a szerzeteseknek rendelkezésre állottak. (Folyt. köv.)

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségopálás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hám lasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE“ hajlétfavoltítozó szerzőküldése utasítással: Budapest, VI., Andrássy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15—7—98. Kérjen prospektust!

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszáma: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegben is. Jelégés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

LÖWINGER SAMUEL Kaba. Házasság-közvetítő. *Biztos eredmény!* Válaszbélyeg MEISELS házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Táliszszövődé, könyvkereskedés, Rombach utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

ORTHODOX családnál két diák teljes ellátást, esetleg lakást olcsón kaphat. Blau, Dob utca 32. Orthodox iskolával szemben.

ELLÁTÁS, orth. kósert, kaphat leány, vagy fiú. Központi fűtés. Kemény, Népszínház utca 20.

HITOKTATÁSRA teljes ellátással vállalkozok 1-2 fiút. Selinger Mór hitoktató, Budapest, Kertész utca 48.

SZÉPEN berendezett szoba, fürdőszobahasználattal, 2 iskolásgyermeknek, vagy fiatalembernek, esetleg kosztal kiadó. „Fiatal rabbicsalád” jelige.

ÁLLÁST VÁLTOZTATNÉK; nagyon szerény igényekkel. Rőfös, divat és fűszer-szakmában 8 éve dolgozom. Cim válaszbélyeggel a kiadóban.

NYOMDÁSZ ÉS KÖNYVKÖTŐSEGÉD szig. vallásos, jó bizonyítvánnyal, állást keres. Weisz Jenő, Sajókazincz.

ORTH. GYERMEKOTTHON (Kertész utca 32.) felvesz 4-6 éves fiú- és leánygyermekeket. Külön német nevelőnő. Beiratások már megkezdődtek.

NŐISZALONBA szombattartó tanulóleány fizetéssel felvétetik. Katz József modern nőiszabó, Király utca 19.

FIATAL okl. tanító 40 pengő és teljes ellátásért elmenne gyermekek mellé nevelőnek, esetleg üzletbe, irodába is kisegítene. Sándor, Pápa, Szentilona u. 8.

SCHÜCK ORTH. FIINTERNÁTUS. Budapest VII., Kertész utca 32. Régi elismerten bevált rendszer mellett redukált díjazás. Kivánatra prospektus.

INTELLIGENS özv. asszony házvezetőnőnek ajánlkozik. özv. Weinberger Ferencné III. Pacsirtamező utca 59.

MAGANYOSHOZ kisebb családnak, jó zsidó házba elmennék házvezetőnőnek, társalkodónőnek. „Jobb sorsot látott” jeligére a kiadóba.

ÜNNEPEKRE *sachrisz* vagy *müszaif*, esetleg mind a két imát elvállalja kellemes hangu gyakorolt előimádkozó. Meghívásra saját költségén megy. Cim: Holländer Izidor, Békésbaba.

KELLEMES lírisch tenorhangú vallásos báltfiló, nagy jártassággal, *müszaif*, v. *sachrisz* előimádkozást vállal orth. hitközségben, vagy oly hitközségben, hol az almemor a középén áll. Cim a kiadóban.

KIS ÖSSZEGGEL társat keres bevezetett gyümölcskereskedő. Jelige: „Biztos megélhetés”.

MINDENEN FÖZŐ-leány felvétetik. Korcs Józsefné, Rákóczi ut 42.

TANULÓFIUKAT és leányokat kitűnő orth. kóser ellátásra felügyelettel vállalkozok. Kohn, Bpest, Wesselényi u. 11. III.

ÜDÜLŐTELEPÜNKKRE Nógrádberceleu szeptember 15-ig a vidéki testvéregyesületek tagjait is felvesszük. Napi ellátás ötszöri étkezéssel 2 pengő. Ágynevet mindenki igényének megfelelően magával hoz. Aki kedvezményünket igénybe akarja venni, szíveskedjék erről bennünket a telepre való leutazása előtt sürgősen értesíteni. Tiferesz Bachurim, Bpest, Laudon utca 3.

TALMUDTUDÓSOK FIGYELMÉBE! Akiknek nem áll módjukban a *K'szav Szajfer* rezponzumait pénzért beszerezni, készséggel küldöm ingyen a *Jajre Déo* és *Even Ezer* rezponzumok II. kötetét (néhány lap hiányzik). Schreiber Simon főrabbi, Eger.

AZ ISKOLAI IDÉNYRE! Vidéken lakó szülők, ha gyermeküket a fővárosban jól akarják elhelyezni, úgy forduljanak *Virág Gyulához*, ahol szigorúan rituális elsőrangú ellátás, gondos felügyelet és kitűnő nevelésben részesülhet két-három fiúgyermek. Az összes középiskolák közlében. Legjobb referenciák. Budapest, VI., Ó utca 42. II. em. 9.

TÓRA eladó, nagyon szép példány. Rückmann Izidor, Miskolc, Széchenyi u. 88.

WITWER, anfang 60-er, alleinstehend, streng religiös, rüstig, sucht sich zu verheirlichen, wenn auch mit Kindern am Lande. Beste Referenzen. Briefe unterm „Verlässlich 60“ an die Administration erbeten.

GYAKORLOTT okl. tanító menne vidékre polgári vagy középiskolai magántanulók előkészítésére. Fizetés megegyezés szerint. Esetleges megkeresések „Kitűnő német és héber” jeligére kéretnek.

INTELLIGENTES deutsches Fräulein (Klavierunterricht, etwas Englisch Schulnachhilfe) aus orth. Hause, sucht in ebensolchem Stelle zu 1-2 Kindern. Offerte erbeten unter „Verlässlich”.

27 ÉVES orth. vaskereskedő megfelelő hozománnyal nőszülne. „Lehetőleg karcsú” jeligére, válaszbélyeggel.

Elsőrendű ruhát és kabátot

készíték hozott kelméből **sáát-néz-mentesen**. Kész fiuruhák és télikabátok nagy választékban. Szombaton zárva. **Hermann Gyula** gyermekruha-szabósága Budapest, VII., Király-u. 89.

natur és doboz-sajtok, valamint az összes sajtkülönlegességek állandóan a legjobb minőségben kaphatók a

Viktória Sajtgyárnál ÖLBŐ, Vas megye

Együttal felhívjuk a n. e. közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „chümerek” betartásával a **Chaszam Szajfer** előírása szerint készülnek.

Kundmachung

Wirkungsvolle **רושור** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene** **רושור** Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigen Preisen, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő **aufwärts**, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. —

Pschettl werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Mein **רושור** auf **אבות** P 1.20

Rabbiner ISRAEL BRAUN Budapest, Szövetség ucca 43.

Érdeklődés alkalmával *válaszbélyeg* melléklendő. A *dróse-ért* járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek csak megrendelésre készülnek.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MÜINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-70

אללגעמיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót **לוי**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P.)

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A „Netá Szajrék” városából

Vannak bizonyos dolgok, amelyekről hallgatni igen politikai eljárás, de egy nem-politikai lapnak nem szabad rólok hallgatni. Ezek közé sorolható a mezőcsáti választás ügye. Ezen a választáson a kormánypárt egy mandátumot veszített s az eredmény következtében egy kimondott antisemita ellenzéki publicista jön be a parlamentbe, akinek írásai telve vannak zsidóellenes céllal s aki méltó utódja néhai Barta Miklósnak, aki három évtized előtt éveken át epébe mártott tollal azt fejtegette, hogy a máramarosi ruthén nép összes bajainak egyedüli oka: a *kazárság*, ahogy a máramarosi zsidóságot elnevezte. Mit várhat a zsidóság ilyen képviselőktől? A kormánypárt értekezletén az egyik szónok mégis azt hangoztatta, hogy a vereségnek az oka a zsidók magatartása, akik az ellenzékkel szavaztak és ő — a szónok — eddigi liberális volta ellenére le fogja vonni a konzekvenciákat, ebből az eseményből.

Előzőleg azonban a neológ felekezeti sajtóban szó volt arról, hogy egy zsidó kormánypárti képviselő mit tanácsolt a mezőcsáti zsidóknak. Napvilágra került azután, hogy viszont zsidó ellenzéki képviselők mit tanácsoltak ugyancsak a mezőcsáti zsidóknak. A játék a bőrünkre megy s azért a leghatározottabban ki kell jelenteni, hogy a *zsidóságnak az egész játékhöz semmi köze*. Hogy hová szavaztak a mezőcsáti zsidók, azt nem tudjuk, nem is vagyunk rá kíváncsiak, de annyi biztos, hogy nem lelkesedhetek olyan nagyon oly választásért, amelynek eredménye egy rendkívül tehetséges antisemita új képviselő. Hiszen a helyzet sokszor olyan, mint amelynek a négy év előtti romániai parlamenti választásnál egy Szatmáron kiadott jidis rópirat adott kifejezést, amidőn egy nem zsidó-barát és ugnevezett

liberális párt mellett hangolta a zsidókat, azzal: „*Wöss kennen mir machen? Mir zenen doch in Gólesz ün alle Parteien zen antiseimisch ongestrichen.*” Ebből a nehéz szituációból, tőket nem szabad kovácsolni semmiképpen. *Ép ezért szerencsétlen dolognak tartjuk annak a közlését felekezeti lapban*, hogy egyes zsidó képviselők mit tanácsolnak a zsidó választóknak. A talmud szerint vannak bizonyos dolgok, amelyekről *mindenki tud, de a szemérmesség megkivánja a rólok való hallgatást*. Ha tehát a képviselő urak tanácsokat adtak a mezőcsátiaknak, akkor az azt mutatja, hogy nem tudják, hogy a mezőcsátiak el vannak látva tanácsokkal, *csak parnoszóval* nem és nyomott gazdasági helyzetükben valami változás után epekednek, egyebekben pedig zsidó hagyományaik értelmében országos dolgok-

ban csak az az elvük van: „*Imádkozál az impérium békéjéért, mert a tőle való félelem nélkül az emberek egymást nyelnék el*” (*Hevé miszpalél biselajmo sel málchusz*). Azaz: a zsidóság rendet s jogbiztonságot kér az államtól, más politikája nincs. Nem szabad tehát a zsidóságot, mint kollektívumot a politika küzdelmeibe beletartani, zsidó képviselőknek sem. Mindezt el kellett mondanunk az igazság érdekében.

Es csak természetes, hogy képviselő választás helyett szivesebben közlünk Mezőcsátról olyan híreket, hogy ott egykori híres rabbijuk a *Netá Szajrék* szerzőjének emlékére befejezték egy talmudi traktátus tanulmányozását, mert ez valóban *netá szajrék*, nemes venyige közösségünk szülőjében, míg a politikai intrikák kiirtandó bojtornyai szerepét játsszák ebben a szülőben.

Beszélgetés a filozsemita herceggel

Már említést tettünk a *Zsidó Ujság*-ban, hogy mily nagy irodalmi szenzációt jelentett *Georg Gréciano* herceg „*Judaea*” című könyve a párizsi könyvpiacra. A könyvben szerző nem akar filozsemita lenni a szó közönséges s felületes értelmében, hanem arra igyekezett, hogy objektív s igazságos mértékkel mérjen a zsidóság ügyében. A herceg most Bratislavában volt s erről a következő tudósítást kaptuk:

Pozsony, szept. 6.

Georg Gréciano, jelenleg Párizsban élő román herceg — egy román nemzeti hősarja — s európai körutazása, illetve tanulmányutja során Csehszlovákiát is utjába ejtette. A pozsonyi pályaudvaron átutaztában volt kedves fogadni engem.

Már első tekintetre is hatalmába kerít páratlan érdekességű külseje. A tipikusan arisztokratának benyomását kelti, a szó legnemesebb értelmében. 9 percig áll a bukaresti gyors és így sietnem kellett a kérdé-

sek feladásával. Természetesen azonnal a herceg most párizsi kiadásban megjelent *Judaea* című s nagy port felvert munkájára terelődik a szó és egyben érdeklődünk, hogy mi a véleménye az antisemitizmusról. A herceg a következőket mondta:

— Az antisemitizmus az emberi kultúrának legszégeyenteljesebb kinövése, mely a huszadik században — melyről olyan dicséret szavakat mondanak tudósaink — az egekig tör hallatlan gyűlöletével. Hogy ismét egy súlyos krízis idején kapott lábra az antisemitizmus, csak azt bizonyítja, hogy nyugodt és normális időkben ennek a beteges elfajulásnak semmi talaja nem volna. Elhatároztam, — mondja a herceg —, hogy minden erőmmel küzdeni fogok e vak gyűlölet ellen, mert az antisemitizmusban látom az emberi testvériség egyik nagy ke-rekkötőjét és szó sem lesz világképről, míg a politikai kalandorok által feldobott antisemita jelszavaknak felülnek az embe-

Byódjón meg ön is arról, hogy hol lehet jól, szépen, izléseget olcsón vásárolni!

Ha órát és ékszer akar venni, úgy **WEINSTOCK JÓZSEF** órák és ékszerészhez kell menni. **Kazinczy-u. 34.**

(Kazinczy-emplommal szemben) Telefon 35-9-42. Szombaton zárva. — Aranyat, ezüstöt legmagasabb napi árnban veszek.

Sirkövek legolcsóbban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók.

Uj ir. temetővel szemben Telefon: Kőbánya 75-56

Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5.